

MATURA 2013

Tematy na ustną część egzaminu maturalnego z języka polskiego

I. LITERATURA

1. Conrad i Camus – dwie propozycje moralne, bliskie czy przeciwne? Rozważ problem odwołując się do wybranych dzieł obu autorów.
2. Saga rodzinna jako popularny temat literacki. Porównaj wybrane dzieła wskazując ich podobieństwa i różnice.
3. Literackie portrety matek. Omów na wybranych przykładach z literatury polskiej i obcej.
4. Literackie rozmowy z Bogiem. Omów problem na podstawie wybranych utworów.
5. Powstanie styczniowe jako źródło dramatów życiowych bohaterów utworów Elizy Orzeszkowej, Bolesława Prusa, Stefana Żeromskiego i twórców współczesnych. Przedstaw i porównaj, odwołując się do wybranych utworów literackich.
6. Różne kreacje narratora i ukształtowania narracji w epice – analiza wybranych utworów.
7. Najnowsza literatura polska i obca – własne odkrycia i fascynacje.
8. Różne oblicza literatury emigracyjnej (np. W. Gombrowicz, J. Lechoń, Cz. Miłosz). Omów na wybranych przykładach.
9. Konflikt pokoleń jako problem obecny w literaturze XIX i XX w. Omów na wybranych przykładach.
10. Literatura polska okresu rozbiorów i powojenna literatura emigracyjna o zachowanie polskich wartości narodowych i Polskę w pełni niepodległą. Omów podobieństwa i różnice.
11. Kreacja bohatera dramatu romantycznego i bohatera dramatu współczesnego – analiza porównawcza na wybranych przykładach.
12. Jak kształtował się model liryki patriotycznej w różnych epokach w Polsce? Przedstaw na wybranych przykładach od średniowiecza do współczesności.
13. Motto, tytuł, ostatnia scena jako klucz do interpretacji dzieła. Przedstaw na wybranych przykładach.
14. Wielkie karty naszej historii utrwalone w różnych formach zapisu literackiego. Zaprezentuj na wybranych przykładach.
15. Wskaż i omów na wybranych przykładach literackich związki między literaturą a polityką.
16. Miasto – synonim cywilizacji i postępu, czy obszar zepsucia i degeneracji? Rozważ na przykładzie wybranych utworów literackich.

17. Czy człowiek jest tylko istotą, w której mocniejszy jest pierwiastek ducha czy siła biologicznych instynktów? Rozważ problem w odniesieniu do postaw bohaterów wykreowanych w literaturze różnych epok.
18. Na wybranych przykładach dokonaj analizy przeobrażeń prozy powieściowej w XIX i XX wieku.
19. Labirynty i ich oblicza w wybranych utworach literackich (np. „Imię róży” U. Eco, „Prawiek i inne czasy” O. Tokarczuk).
20. Rola kostiumu historycznego w literaturze polskiej. Omów na wybranych przykładach.
21. Na wybranych przykładach przedstaw rolę i sposób funkcjonowania tradycji romantycznej w literaturze różnych epok.
22. Motywy szekspirowskie w polskiej literaturze romantycznej i ich funkcja. Przedstaw na wybranych przykładach.
23. Powstaniec, organicznik, dekadent – twoja ocena różnych postaw wykreowanych przez literaturę XIX wieku.
24. Funkcje motywów biblijnych i aluzji literackich w powieści M. Bułhakowa „Mistrz i Małgorzata”.
25. Sonet w tradycji literackiej różnych epok. Omów na wybranych przykładach.
26. Literatura jako wyraz przeżyć pokolenia. Rozważ, wybierając jedno pokolenie.
27. Poezja jako wyraz refleksji egzystencjalnej człowieka. Odczytaj wybrane utwory w kontekście filozoficznym.
28. Światy nieludzkie w prozie XX wieku (np. F. Kafka, T. Borowski, G. Herling-Grudziński, G. Orwell ...).
29. Walka dobra ze złem jako temat literatury XX wieku. Rozwiń zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
30. Literackie wizerunki żon i mężów. Omów różne sposoby ukazania tematu.
31. Symbolika *axis mundi* w dziełach literatury polskiej i powszechnej.
32. Drzewa w literaturze. Przedstaw symbolikę tego motywu w literaturze polskiej i obcej.
33. Historia jako temat i jako pretekst w polskiej epice XIX i XX wieku. Przeanalizuj wybrane utwory.
34. Od Juliusza Verne’a do Stanisława Lema – analizując wybrane utwory przedstaw ewolucję powieści *science-fiction*.
35. Polemiki, spory, prowokacje – starcia pokoleń literackich. Omów na przykładach wybranych utworów.
36. Różne obrazy przyrody w literaturze. Przedstaw sposoby ich kreowania i funkcje w wybranych utworach.
37. Analizując wybrane teksty, scharakteryzuj cele publicystyki oświeceniowej i współczesnej. Porównaj wykorzystywane w nich środki wyrazu.

38. Metamorfoza bohatera i jej sens w literaturze. Omów na przykładach wybranych utworów.
39. Motyw snu i jego funkcje w literaturze różnych epok. Omów na wybranych przykładach.
40. Samotność – przedstaw motyw, ilustrując wypowiedź przykładami tekstów kultury z różnych epok.
41. Wielkie przyjaźnie w literaturze i filmie. Omów na wybranych przykładach.
42. Idealiści i marzyciele w literaturze polskiej. Scharakteryzuj sposoby kreowania takich bohaterów w utworach z różnych epok.
43. Ojcowie i synowie i ich wzajemne relacje. Zaprezentuj na wybranych przykładach z literatury.
44. Dramat człowieka uwikłanego w historię. Rozważ problem, odwołując się do różnych tekstów literackich i filmu.
45. Różnorodny sens cierpienia w życiu człowieka. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
46. Siła i słabość, zwycięstwa i porażki bohaterów utworów S. Żeromskiego. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.

II. ZWIĄZKI LITERATURY Z INNYMI DZIEDZINAMI SZTUKI

1. Rozrachunek z historią najnowszą w dziełach polskiej szkoły filmowej inspirowanych literaturą. Omów problem na podstawie ekranizacji wybranego utworu prozatorskiego.
2. Dialog z tradycją literacką w obrazach i rzeźbach. Zanalizuj wybrane dzieła. Porównaj sposoby charakteryzowania określonej warstwy społecznej w wybranych utworach literackich i ich ekranizacjach.
3. Odwołując się do wybranych przykładów z literatury i malarstwa, przedstaw i porównaj różne sposoby przedstawiania lęku w dziele sztuki.
4. Motywy biblijne w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Omów temat na podstawie wybranych przykładów z różnych epok.
5. Wojna jako romantyczna legenda, wojna jako porażająca prawda.... Zaprezentuj różne spojrzenia na wojnę w wybranych tekstach kultury (literatura, malarstwo, film, piosenka).
6. Poezja śpiewana jako popularyzacja czy deformacja literatury? Omów zagadnienie na podstawie wybranych tekstów.
7. Pejzaż w wierszach Kasprowicza a obrazy wybranych impresjonistów.
8. Najśłynniejsze adaptacje teatralne i filmowe dzieł Szekspira. Porównaj i oceń.
9. Filmy Andrzeja Wajdy jako interpretacje dzieł literatury polskiej. Omów wybrane przykłady.

10. Na wybranych przykładach wykaż, że adaptacja filmowa dzieła literackiego może wzbogacić lub zubożyć jego odbiór.
11. Impresjonizm w malarstwie i wybranych utworach literackich epoki Młodej Polski.
12. Wybrane bohaterki mitów, np. Wenus, Demeter, Atena... jako archetypy funkcjonujące w różnych tekstach kultury. Przedstaw problem odwołując się do wybranych tekstów.
13. Wybrane wydarzenia historyczne oraz ich literackie i malarskie interpretacje.
14. Mogiły, ruiny, opustoszałe zamki... – znaki przemijania w literaturze i malarstwie XVIII i XIX wieku. Omów funkcjonowanie motywu.
15. Literatura i film grozy. Dokonaj porównania, wykorzystując wybrane przykłady.
16. Fascynacje tatrzańskie w literaturze i sztuce Młodej Polski. Rozwiń temat, wykorzystując wybrane przykłady.
17. Powieści polskich pozytywistów i ich adaptacje filmowe. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych przykładów.
18. Powstanie warszawskie i sposób jego ujęcia w literaturze, filmie i fotografii. Zaprezentuj temat i sposób jego ujęcia.
19. Postacie aniołów w tekstach literackich i dziełach sztuki.
20. Doktryna socrealizmu w literaturze i sztuce. Omów na wybranych przykładach.
21. Bohater literacki a jego kreacja filmowa lub/i teatralna. Dokonaj porównania, uwzględniając środki wyrazu typowe dla filmu/teatru.
22. Omów funkcjonowanie i rolę motywu wesela w wybranych tekstach kultury.
23. Przedstaw literackie i malarskie portrety Sarmatów w kulturze różnych epok.
24. Karykatura jako jeden ze sposobów prezentacji człowieka w różnych tekstach kultury. Omów na wybranych przykładach.
25. Przyroda romantyczna jako główny temat i tło w literaturze i sztuce romantyzmu. Odwołaj się do wybranych tekstów kultury epoki.
26. Porównaj różne wizerunki matki w literaturze i sztukach plastycznych.
27. Różne ujęcia motywu Sądu Ostatecznego w literaturze i sztuce. Odwołaj się do wybranych przykładów.
28. Koncepcja piękna w literaturze, malarstwie i architekturze. Analiza wybranych dzieł.
29. Świat orientalny jako źródło inspiracji artystów. Rozwiń temat odwołując się do wybranych przykładów z różnych dziedzin sztuki.
30. Porównaj obrazy Warszawy w wybranych utworach literackich i malarstwie XIX wieku.
31. Inspiracje antyczne w kulturze. Scharakteryzuj je, analizując wybrane dzieła literackie i inne (np. malarskie rzeźbiarskie, architektoniczne).

32. Malarstwo, rzeźba i architektura jako inspiracje dla literatury. Omów temat, analizując celowo dobrane utwory.
33. Funkcje brzydoty w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Przeanalizuj wybrane dzieła.
34. Sposoby kreowania obrazu natury w poezji i malarstwie. Analiza wybranych dzieł.
35. Różne oblicza rewolucji w literaturze i innych sztukach (malarstwie, filmie). Analiza porównawcza dzieł.
36. Symbol jako środek wyrazu w literaturze i malarstwie – omów jego najciekawsze Twoim zdaniem wykorzystania. Scharakteryzuj kryteria oceny, którymi się posłużyłeś przy wyborze.
37. Katastroficzne wizje i obrazy zagłady w dziełach literackich i filmowych. Analiza wybranych dzieł.
38. Wybrane wydarzenia historyczne oraz ich literackie i malarskie interpretacje. Przedstaw na wybranych przykładach.

III. JĘZYK

1. Jak mówią bohaterowie powieści historycznych? Zanalizuj procesy archaizacyjne w wybranych dziełach
2. Opisz dwie wybrane postacie literackie, których język wskazuje na ich przynależność środowiskową. Wskaż środki językowe, jakie wykorzystuje autor dla podkreślenia związku postaci ze środowiskiem.
3. Rola i sposób tworzenia neologizmów w twórczości Norwida, Tuwima i Leśmiana. Omów na wybranych przykładach.
4. Scharakteryzuj na wybranych przykładach słownictwo internetowe. Oceń jego poprawność w kontekście kultury języka.
5. Wpływ języków obcych na współczesną polszczyznę mówioną. Omów na wybranych przykładach.
6. Etykieta językowa różnych czasów i środowisk. Zanalizuj wybrane przykłady literackie.
7. Językowe i pozajęzykowe środki perswazji stosowane we współczesnej reklamie. Zanalizuj zagadnienie na wybranym materiale z prasy, radia i telewizji.
8. Specyfika języka bohaterów literatury *science-fiction*. Omów na przykładach wybranych utworów.
9. Scharakteryzuj język wybranych bohaterów literackich. Uwzględnij cechy ujawniające ich przynależność środowiskową i charakter.

10. Język Twoich rówieśników – scharakteryzuj na podstawie zgromadzonego materiału językowego.
11. Sztuka przekonywania a manipulacja językowa – porównaj sposoby wykorzystania środków językowych we współczesnych polskich spektaklach propagandowych.
12. Język jako instrument walki o władzę. Zanalizuj wybrane materiały wyborcze.
13. Analizując zgromadzony materiał językowy, scharakteryzuj zapożyczenia we współczesnym języku polskim. Oceń ich celowość.
14. Różne odmiany stylu publicystycznego. Przedstaw je i porównaj, analizując język i styl artykułów wybranych z aktualnej prasy i czasopism.
15. Język jako źródło wiedzy o życiu minionych pokoleń. Przedstaw zagadnienie, analizując warstwę językową wybranych utworów pamiętnikarskich z określonej epoki (np. baroku).